

Batalla a tota ultrança contra la revista Destino

El professor Francesc Vilanova recull més de cent texts de l'exili contra la publicació periòdica estrella del franquisme

Josep Vergès i Josep Pla a Londres el 1955, editor i redactor estrella del setmanari.

Per: [Sebastià Bennasar](#)

🕒 11.01.2021 01:50

La revista *Destino*, possiblement el setmanari espanyol més influent durant el franquisme, se'ns ha presentat moltes vegades com un exemple de bon periodisme 'possibilista' fet des de Barcelona durant la dictadura de Francisco Franco i s'han lloat a bastament els seus reportatges i les col·laboracions que hi varen fer autors com ara Josep Pla, Néstor Luján, Manuel Brunet, Joan Estelrich, Juan Ramon Masoliver i Santiago Nadal a la seva primera etapa.

La revista, que s'havia fundat a Burgos el 1937 per un grup de catalans vinculats a la Falange Espanyola, va dur fins al 1945 el subtítol de Política de Unidad i es va començar a editar a Barcelona a partir del 1939 gràcies a Josep Vergès i Ignasi Agustí, amb el suport de Juan Ramon Masoliver. El 1940 Josep Pla es va convertir en un dels seus redactors estrella.

Moltes vegades, en la lloa que es fa de la revista s'oblida que durant anys els seus principis ideològics eren el falangisme, el nazisme, l'anticatalanisme i l'atac a la democràcia, el comunisme i fins i tot el liberalisme, tot i que aquesta darrera ideologia a poc a poc es va anar acceptant amb comptagotes a la revista. I és cert que a partir de final dels anys cinquanta la revista es va decantar de cap a postures monàrquiques i que a poc a poc va anar informant d'alguns fets culturals catalans, però això no pot amagar que tant la revista com l'editorial foren eines cabdals per a promocionar una cultura espanyolista que s'expressava en castellà a Catalunya i per a arraconar qualsevol mostra de cultura catalana i en català. No va ser fins passats vint anys que varen fer un tomb que sovint ha servit per a netejar la cara de la revista i dels seus col·laboradors.

Però el sorgiment de la revista *Destino* no va enganyar pràcticament ningú, ni a l'exili ni a l'interior, i són molts els textos que es conserven que ataquen directament la revista i els seus col·laboradors. El professor d'història contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona, Francesc Vilanova, n'ha aplegat més d'un centenar al llibre *Al voltant de Destino. Una batalla cultural de postguerra (1944-1950)*, publicat per Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Un text del 1944 d'Eugeni Xammar publicat a la revista *Foc Nou*, que s'editava a Tolosa de Llenguadoc, dóna mostra de la virulència que es va exercir contra la revista: "Ho proclamo avergonyit i ho denuncio amb fàstic al cor perquè fet i fet es tracta d'un escamot de catalans de la meva professió: el setmanari *Destino* que des de fa cinc anys es publica a Barcelona ofereix un cas de baixesa i enviliment que enlloc del món no ha tingut ni té parió. Al costat d'aquest sinistre *Destino*, els periòdics que han fet a França d'òrgans públics de la traïció, una *Gerbe* o un *Je Suis Partout*, prenen figura de publicacions honestes i recomanables. A tots els països que han viscut sota l'ocupació alemanya dotzenes de fulls impresos s'han posat al servei de l'enemic, a França com a Bèlgica, a Itàlia com a Holanda, a Noruega, a Polònia, a Bohèmia, a Dinamarca, a tot arreu. Ha estat, a tot arreu, la gran primavera de la venalitat i del servilisme. Les flors més pudents d'aquesta primavera han florit a Catalunya."

Un altre, publicat a *La Humanitat* de Montpeller el 26 d'octubre de 1944 i sense signar, ataca directament Josep Pla: "El gran mestre dels pronois de *Destino* és Josep Pla, cínic, alcohòlic, amoral i com els seus il·lustres deixebles, espia franquista durant la nostra guerra. Pla, en entrar les tropes franquistes a Barcelona, fou director de *La Vanguardia* i durant els dos primers anys

l'home estigué com el peix a l'aigua i parlà dels rojos i dels separatistes i de la maçoneria i àdhuc escrigué una història –meravellosa història...– de la segona república. Després les coses començaren a evolucionar i Pla es feu petit, petit! I ja només ha parlat dels mercats i les arrossades i dels temps beneïts d'abans de la guerra. Pla s'ha convertit en una mena de cap d'epicureisme de botifarra amb bolets. Però ningú no oblida, malgrat totes les giragonses, qui és Josep Pla. En definitiva, de porc i de senyor se n'ha de venir de mena. I Josep Pla pertany a la primera categoria...”

Encara un tercer text, com a mostra dels múltiples testimonis recollits per Vilanova. És de Jordi Català i es va publicar a Foc nou el 15 de juny de 1946: “El Destino és el refugi de tots els escriptors que volen fer mèrits per a fer creure que ells mai no han estat feixistes. Llegiu els articles actuals d'en Brunet, i els que escrivia quan els alemanys guanyaven, i veureu que són molt diferents. Ara s'ha tornat més vaticanista que el papa. L'Estelrich, el Don Joan modern sense cap ni espasa, l'home més insincer de la Lliga, que dirigia la Institució Bernat Metge i no sabia ni un borrall de grec ni de llatí, s'ha refugiat també dins la llodriguera del Destino. El Destino és com la Lliga: hi cap tothom.”

Francesc Vilanova contextualitza al seu text introductorï la batalla cultural que es lliurava a la dècada del 1940. “En el fons, entre 1944 i 1949 es va produir una duríssima batalla cultural, paral·lela a la batalla política, aquesta més virtual que real, per saber si la revista aconseguiria d'imposar-se i deixaria en no res els intents de represa cultural, que es feien entre la clandestinitat i el mínim espai de tolerància que la dictadura permetia. Naturalment, Destino tenia totes les de guanyar: un mercat lector captiu, sense competència, la paciència de les autoritats franquistes (estrenyien quan tocava, però no ofegaven); la intel·ligència d'incorporar (directament o mitjançant la seva menció) autors catalans, la tria sobre quin passat calia i valia la pena recordar i quin altre calia condemnar.”

Vilanova explica també que “l'antifranquisme de l'interior i l'exili es va acarar a la gent de *Destino*, sobretot als més veterans de la colla i, per tant, els de trajectòria més coneguda en la cultura catalana anterior al 1939. Josep Pla i Manuel Brunet van ser els objectius generals de la batalla endegada per l'antifranquisme; darrere seu, i gairebé en fila índia, Ignacio Agustí, Joan Teixidor, Guillermo Díaz-Plaja, Martí de Riquer, etc. Però per damunt de tots ells, Pla, Brunet i durant uns breus moments, Joan Estelrich. El catalanisme conservador d'abans del 1936, passat al franquisme del 1939, era confrontat a l'experiència francesa de la col·laboració, amb un matís especial: l'assumpte

de la llengua. Com insistirien una vegada i una altra, els antifranquistes, la gent de *Destino* no havia traït la república o els ideals democràtics, només havia anat més enllà i havia abdicat de la seva pròpia llengua, cosa que a França no havia passat. Aquest seria un argument recurrent, sobretot a la sortida de la guerra mundial, l'estiu del 1945 i fins ben enllà del 1947.”

Així doncs, la revista *Destino* i els homes que la feren possible, varen comptar amb una oposició frontal feta des de l'exili i des de la resistència interior que alertà contínuament de l'intent d'anihilació i substitució de la cultura catalana per l'espanyola, quelcom que sovint s'obvia en parlar de la revista. És cert que *Destino* féu el millor periodisme possible durant el franquisme i que sobretot a partir de finals dels cinquanta va canviar notablement el seu tarannà, però no és menys cert que durant més d'una quinzena d'anys va ser un instrument més d'espanyolització de Catalunya amb el qual col·laboraren sense recança alguns dels principals intel·lectuals del país, que des del primer moment col·laboraren amb el franquisme encara que després en quedessin absolutament desencantats. Ara els textos aplegats per Vilanova demostren que des del primer moment *Destino* va tenir contestació.

FONT:

VilaWeb. <https://www.vilaweb.cat/noticies/batalla-a-tota-ultranca-contra-la-revista-destino/>